

Bokbindaren

Visionen om framtidens betongelementfasad stupade på kvaliteten. Dessutom ville ägaren – Fredrik Lundberg själv – hellre ha ett stenhus. Kvarteret Bokbindaren i Linköping gör skäl för sitt namn. Fasaden är en hylla med bokrygggar i granit.

TEXT **PETER WILLEBRAND** FOTO **ANNA RUT FRIDHOLM**

FOTO: NÄRKESTEN ENTREPRENAD.

Detaljplanen för Lundbergs Fastigheters nya kontorshus i kvarteret Bokbindaren i Linköping ritades redan åren 2009–2010. Den låg i träda tills Handelsbanken för några år sedan kom in som hyrestagare av en stor del av huset. Handelsbanken håller i dag till i entréplan och de översta två våningarna. KPMG och Skandia är andra stora hyresgäster. Det är med andra ord ett hus med tydlig koppling till bank- och finansvärlden, vilket även byggnaden markerar.

– Huvudentrén tillhör Handelsbanken medan övriga entréer är lite mer undan-gömda. Banken har också varit viktig för utformningen av toppvåningen, med både stora indrag, hög takhöjd och uteplatser säger Jan Ytterborn, ansvarig arkitekt på Strategisk Arkitektur.

Det är också ett kontorshus som ska certifieras enligt miljömärkningssystemet Miljöbyggnad. Det ställer höga krav på energianvändning, luftkvalitet och ljudisolering.

– Vi har jobbat mot en certifiering i klass Guld, säger Jan Ytterborn.

Som besökare slås man av den mäktiga stenfasaden i granit som omsluter byggnaden i ett oregelbundet rutsystem. Tanken är att den ska föreställa bokryggar som står uppradade i en bokhylla, allt för att knyta an till kvarterets namn. Fasaden består av Tossene grå Bohus i fyra olika ytbearbetningar; slipad, polerad, krysshamrad och flammad. De olika ytbearbetningarna ger bokryggarnas skiftande nyanser.

GRANITFASADEN var långtifrån den ursprungliga idén som Strategisk Arkitektur arbetade med. Det var en tredimensionell betongfasad.

– Hela förfrågningsunderlaget byggde just på betongfasaden, och vi jobbade väldigt länge med den idén. Huset består egentligen av en glaskropp med ett skyddande skal, säger Jan Ytterborn.

Man tittade mycket på traditionell arkitektur för att hämta inspiration.

– Vi kände väldigt starkt att vi ville jobba med materialiteten för att åstadkomma den tredimensionella känslan. Vi hittade vinklar i skalet och försökte åstadkomma en vävstruktur, som ett slags bearbetning av det tunga skalet.

Det är ett djupt kontorshus, betonar Jan Ytterborn.

– Därför jobbade vi redan i ett tidigt skede med light shelves som studsar in ljus i byggnaden och ger bra ljusförhållanden.

Men när det väl kom till kritan visade det sig att inga svenska leverantörer kunde tillverka så komplexa 3D-lösningar. Det var för övrigt bara en leverantör som kunde räkna på lösningen.

– Idéerna byggde på en väldigt komplexitet när det gäller in- och utmönstren som man på fabriken först sa att man kunde leverera. Men senare fick vi beskedet att man helt enkelt inte kunde garantera kvaliteten i sättet som man skulle behöva gjuta på.

I stället började man utvärdera enklare alternativ i betong. Förslagen avlöste varandra.

– Vi började till och med se över möjligheterna med grafisk betong, säger Jan Ytterborn.

I DEN VEVAN ENGAGERADE sig även huvudägaren Fredrik Lundberg själv, och beställningen tog en helt ny vändning. Fredrik Lundberg hade en mycket tydlig vision om att en bank ska vara ett stenhus i stället för betong, förklarar Jan Ytterborn. I praktiken reviderades förfrågningsunderlaget.

– Man kan väl säga att med Fredrik Lundbergs engagemang ändrades förutsättningarna rejält. I det ögonblicket gick det från att vara ett betongprojekt till att bli ett projekt i natursten.

Olika typer av sten utvärderades. Byrån själv föreslog Ekebergsmarmor, inte minst för att det har en tydlig svensk koppling.

– Som arkitekt tycker jag att vi alldeles för sällan använder oss av olika bearbetningar av sten. Jag såg en möjlighet att jobba med färgskiftningar. En stor inspirationskälla är Operahuset i Oslo, ett mästerverk när det kommer till bearbetad marmor. Vi tyckte att det skulle vara spännande att jobba med en fasad som har en subtil skiftning och ändå är ett vitt hus.

Ur arkitektens perspektiv är det inte minst viktigt att byggnaden kommunicerar med statsdelen, betonar Jan Ytterborn.

– Husets slits vänder sig mot den vita Sankt Lars kyrka på Storgatan. Tanken är att byggnaden ska fungera som en

Hissfronten på entréplan är av Norrvange kalksten, monterad på rostfria kramlor, liksom fasaden. I entrehallen och hisshallarna har man lagt cirka 250 m² golv av Bohusgranit med slipad yta.

FOTO: NÄRKESTEN ENTREPRENAD

STENFAKTA

Fasaden består av Tossene grå Bohus i fyra olika ytbearbetningar – slipad, polerad, krysshamrad och flammad. Totalt 1 650 m², monterad med luftspalt på rostfria kramlor.

Invändiga stenarbeten består av golv och trappor av Tossene grå Bohus, slipad, samt en invändig hissomfattning i gotländsk Norrvange kalksten.

Ståltrapporna har fotsteg av granit. Dessa är limmade mot stålstommen och har kontrastmarkeringar (puckar) av ljus Ekebergsmarmor.

Golvet i entréplan bygger på samma bokryggsidé som fasaden. Golven är monterade i sättbruk.

”Med Fredrik Lundbergs engagemang ändrades förutsättningarna rejält. I det ögonblicket gick det från att vara ett betongprojekt till att bli ett projekt i natursten.”

förlängning av den inre staden, där tyngdpunkten förflyttas mot stationsområdet.

FREDRIK LUNDBERG ville själv utvärdera ett alternativ till marmor. Han ville se en variant i granit som han, enligt Jan Ytterborn, ansåg vara ett mer hållbart material och som inte missfärgades lika lätt som marmor.

– Jag å min sida brukar hävda att sten är sten. Om den sedan gulnar något är det precis som det ska vara, det är ju själva idén och charmen med ett naturmaterial som förändras över tid. Som arkitekter förordade vi också marmorn eftersom vi tyckte att graniten skulle ge ett för randigt utseende, säger Jan Ytterborn.

En provvägg sattes upp där graniten och marmorn monterades intill varandra. Under den jämförelsen bestämdes även att fönstren skulle sänkas en aning.

– Vi ville också att plåt och sten skulle jobba tillsammans, vi föreslog bland annat öppna fogar med aluminium i linjeringen, säger Jan Ytterborn.

I förslaget adderades även plåtar i aluminium till fasaden, med olika litterära citat som skulle anspela på kvarteret

Bokbindaren. Men det alternativet fick inget gehör. När provväggen var monterad bestämde sig Fredrik Lundberg på plats för graniten, Tossene grå Bohus.

– Det är ju ofta så som processer ser ut. Man går åt ett håll, men får styra om och det blir något annat. Idén till bokhyllan kommer ju egentligen ur idén med grafisk betong. Och huset blev alltså i slutänden mer ett stenhus än ett glashus, en ganska bra beskrivning av en arkitekts vardag, säger Jan Ytterborn.

HALLINDENS GRANIT har varit leverantör av graniten och Närkesten Entreprenad har stått för monteringen. Mikael Medin på Närkesten anlätades tidigt i projektet.

– Vi besökte bland annat både Hallindens Granit och stenbrottet tillsammans med Lundbergs. Det här är ju en relativt ovanlig order för dem, som ofta levererar stora block som går på export.

Mikael Medin ser många fördelar för alla parter att komma in tidigt i ett projekt.

– Nu fick vi även chansen att påverka utformningen av vår egen arbetsmiljö på plats. Det har sparat på våra egna krafter, vilket är viktigt vid sådana här stora

jobb. Bokbindaren stod för en fjärdedel av vår omsättning förra året.

Jörgen Lundgren, försäljningsansvarig vid Hallindens Granit, ser Bokbindaren som ett vackert och unikt projekt.

– Tossene grå Bohus är en granit med unik kulör. Färgsättningen är oerhört homogen och jämn, vilket gör den till en favorit hos många arkitekter, inte bara i Sverige. Den pryder fasader även i Indien och Sydkorea. ■

Projekt: Kv Bokbindaren, Linköping. Kontorsfastighet med bland annat Handelsbanken som hyresgäst.

Byggherre: Skanska Hus.

Arkitekt: Strategisk Arkitektur.

Beställare: Lundbergs Fastigheter.

Stenentreprenör: Närkesten Entreprenad.

Stenleverantör granit: Hallindens Granit.

Stenleverantör kalksten: Slite Stenhuggeri.